

Hevonen kirjoittajan muusana

Pia Papinniemi

Kirjoittamisen kandidaatintutkielma

Kevätlukukausi 2016

Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto

TIIVISTELMÄ

Papinniemi, Pia. 2016. Hevonen kirjoittajan muusana. Kirjoittamisen opintojen kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto. 22 sivua.

Tutkielmani osoittaa, että hevonen voi toimia kirjoittajan muusana ja myös vastaa kysymykseen: miksi juuri hevonen? Ensin esitän teorioita ja kuvauksia muusasta ja inspiraatiosta Hosiaisloman (2003), Sawyerin (2014) ja Lancashiren (2010) mukaan sekä ajatuksia muusakuvasta mm. Buhchwaldin (1996) kirjoittamana.

Haastattelin kirjailija Reetta Niemelää ja hänen ajatuksensa hevoses-ta ja hevosen antamasta inspiraatiosta liitän omassa luvussaan omaan kokemukseeni voima-, hyväksyntä- ja luopumisen teemojen kautta. Teoria- ja analyysiosuuksien tuloksena totean lopuksi, että hevonen todella voi toimia myös muusana, sittenkin kun sitä ei enää konkreettisesti ole olemassa.

Asiasanat: hevonen, muusa, kirjoittaminen

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	4
2. MUUSAN MYYTTI JA TODELLISUUS	5
2.1 Teoriaa inspiraatiosta ja sen aiheuttajasta	5
2.2 Muusan rooleja	6
3. MUUSA HEVOSESSA	9
3.1 Voima	9
3.2 Hyväksyntä	11
3.3 Luopuminen	14
LOPUKSI	15

LÄHTEET

LIITTEET

1. JOHDANTO

Kirjoittaja, kuten yleensäkin taiteilija, voi inspiroitua melkein mistä tahansa mutta muusan aikaansaama innoitus on jotain enemmän. Kaiku Parnassovuoren rinteeltä tai läheisemmän muusan puhallus osuu suoraan sieluun ja siitä valmistunut teos hämmästyttää parhaimmillaan tekijää itseäänkin.

Muusan kohtaaminen ei ole itsestään selvää. Kun ajattelen omaa kirjoittamista, inspiraatioiden ja aiheiden lähdettä, kiertyy se aina takaisin ensimmäiseen omaan hevoseeni, nyt 25 –vuotiaaseen suomenhevosruunaan. Minä saan elää rinnakkain ystäväni kanssa; minun muusani on hevonen ja tässä tutkielmassani osoitan, miksi olemme hevoseni kanssa valinneet toisemme.

Minä en yksin ajattele hevosesta näin suuria. Olin sähköpostitse yhteydessä runoilija ja lastenkirjailija Reetta Niemelään ja pyysin häneltä vapaamuotoisia vastauksia näihin ajatuksiini: Miten hevonen hyödyntää kirjoittamista; innoitus, ajatus ja kirjoittajan tuntemukset.

Niemelän ajatuksista ja omasta kokemuksestani nousee analyysissä esiin seuraavat teemat: voima, hyväksyntä ja luopuminen. Niistä muodostuu työni kolmas luku. Niemelän vastaukset olen merkinnyt (RN 2016).

Tekstiesimerkit on kursivoitu ja olen merkinnyt ne tekijän mukaan joko (PP), Pia Papinniemi tai (RN 2012), Reetta Niemelä. Niemelän tekstit ovat suoria lainauksia hänen Heppastelua – kirjastaan (2012), jonka hevoset ja tilanteet hän on kuvannut hyvin aidosti elävän esimerkin mukaan. Omat esimerkkini olen poiminut tarinoistani, jotka ovat syntyneet vuosien varrella hevosen kautta.

Ennen näitä pohdintoja avaan omassa luvussaan teoriaa muusasta ja muusakuvasta määrittelyn, kuvailun ja aikaisemmin kirjoitetun kautta.

Hevonen, yhtä maan kanssa, on tehty jaksamaan ja se antaa voimastaan kun kunnioittaen toinen toistaan sitä vain osaa kysyä. Sinulle hevoseni tätä teen sillä sinusta on kyse, niin kuin minustakin nyt. (PP)

2. MUUSAN MYYTTI JA TODELLISUUS

2.1 Teoriaa inspiraatiosta ja sen aiheuttajasta.

Hesiodokselta (700-l. eaa.) säilynyt *Jumalten synty* (Theogonia) -runoelmasta periytyvät Erato, Euterpe, Kalliope, Kleio, Melpomene, Poluhymnia, Terpsikhore, Thaleia (Thalia) ja Urania. Yhdeksän muusaa, ylijumala Zeuksen ja muistin jumala Mnemosyenen tyttäriä, jotka asuvat antiikin varhaisimpien lähteiden mukaan Olympoksella ja sittemmin Helikonissa ja jotka roomalaiset taas asettivat Parnassokselle. Näin Hosiaisuoma (2003, 608) kuvaa mytologian Runottaria.

Hosiaisuoman (2003, 353) määritelmässä inspiraatio eli puhaltaminen, innoittaminen, on kahden pääteorian mukaan peräisin joko ulkopuolelta, ollen muusan aikaansaamana jumalperäistä tai henkilöstä itsestään ja hänen henkilökohtaisesta neroudestaan lähtevää.

Tieteen termipankin (2014) mukaan romantiikan aikakaudelle 1700 – 1800 -lukujen vaihteessa oli tyypillistä kiinnostus mystiikkaan ja tiedostamattomaan ja mm. vapautta ja tunnetta korostettiin taiteessakin niin, että taiteilijoiden ympärille syntyi ennenkokematon nerokultti. Myös Sawyer (2014) kirjoittaa, että uskomus runoilijan omaan nerouteen on peräisin juuri romantiikan kaudelta ja ajan runoilijat olivat hyvin halukkaita myös ylläpitämään tuota myyttiä, oli se sitten totta tai ei (Sawyer 2014, 322).

Muusat Hosiasluoman (2003) mukaan innoittavat runoilijaa jumalten puheen välittäjäksi ja usein runot antiikin Kreikassa alkoivatkin muusan paikalle kutsumisella (Hosiasluoma 2003, 609). Eikö muusa, joka puhaltaa innoitusta taiteilijan sieluun ja hänen luovaan nerouteensa, olekin mielikuvana kiehtova? Sillä mielikuvalla voisi yhdistää ne kaksi pääteoriaa, joiden mukaan Hosiasluoma (2003, 353) on määritellyt inspiraation.

Lancashire (2010) taas toteaa, ettei sellaista ulkopuolista muusaa ole, taivaallista tai muutakaan, jonka olemassaolon voisimme selkeästi osoittaa. Nimeämisen tarve tuolla `jollain´ kuitenkin on. Kirjoittajat voivat määrittää luovan ilmaisun alkusysäyksen ja lauseita luovan mielikuvituksen sisäiseksi ääneksi, voimaksi, äänettömäksi lausujaksi tai muusaksi, jonka kutsumatta saapuvien sanojen ja lauseiden edessä kirjoittaja toimii kuin sihteeri sanelutilanteessa (Lancashire 2010, 28 & 34).

Sawyerin (2014) mukaan monet alalle aikovat kirjoittajat odottavat tuon tiedostamattoman tekevän heidän puolestaan koko luovan työn. Se joku kuitenkin vain kuiskailee mieleen jotain josta lähteä liikkeelle, raa'an luonnostelman ja loppu kaikkine muokkaamisineen vaatii kovaakin työtä (Sawyer 2014, 321).

Tuo salaperäinen alkusysäys tuotoksineen eroaa siis luovan prosessin myöhemmästä vaiheesta jossa tuntemattomasta syntynyttä tekstiä editoidaan hyvinkin tietoisesti, toteaa myös Lancashire (2010, 31). Ehkä juuri tässä tulee mukaan se sitkeys jonka Heikki Turunenkin on huomannut: "Ei kuiski jumalainen ääni korvaan valmista tekstiä. Sitä hetkeä ei tule. Inspiraation toinen nimi on ahkeruus." (Hosiasluoma 2003, 353-354.)

2.2 Muusan rooleja

Uskonnollisen Venäjän perinne, jossa katoliset palvovat Pyhää Neitsyttä Neitsyt Mariana, on vaikuttanut meidän muusa-kuvaamme levitessään keskiajalla

Suomeen katolisten munkkien mukana, kirjoittaa Buchwald (1996, 92).

Uskonpuhdistus ja luterilaisuus tukahduttivat Marian palvonnan, Buchwald jatkaa, sillä Lutherin raamatullisiin ja keskiaikaisiin käsityksiin perustuva näkemys naisen asemasta teki hänen mielestään naisesta Jumalan edessä tasa-arvoisen mutta muuten miehelle alamaisen. (Buchwald 1996, 92.)

Suullisessa kansanperimässämme Pyhä Neitsyt onkin saanut maallisempia hahmoja, esim. Leinon tuotannossa Hän on milloin Marjatta, milloin Aino. Kirjallinenkaan perinne ei siis Suomessa korosta niinkään Neitsyt Marian myyttisyyttä vaan tuo mielummin esiin täydellisen naiseuden ilmentymän Hänen kauttaan. Paljastuessaan tämä täydellisyys sallii taiteilijan siirtymisen "jumalalliseen yhteyteen". (Buchwald 1996, 92.)

Buchwaldin (1996) mukaan muusa on taiteilijan sielun ja alkuperäisen ajatuksen heijastuma ja innoituksen muttei luovuuden lähde. Tavoitellun impulssin saatuaan taiteilija palaa takaisin eristyneeseen itseensä saavuttaakseen tasapainon luopumisen kautta; luodakseen. (Buchwald 1996, 103 & 105.)

Luomisvaiheen tarvitsemasta häiriöttömästä yksinäisyydestä ja muusan kaukaisesta läheisyydestä kirjoittaa taiteilijakuvauksissaan myös Aino Rätty-Hämäläinen (2010). Esimerkiksi Goethe (1749-1832) Rätty-Hämäläisen mukaan näki rakkautensa lumoissa muusassaan innoittavan runottaren, toiseen maailmaan kuuluvan olennon, jota oli työrauhan saamiseksi lopulta paettava (Rätty-Hämäläinen 2010, 155).

Yhdeksästä Muusasta ahkerin, tai ainakin näkyvin, tuntuu olevan Erato (armas; lemменrunouden muusa. Hosiaisuoma 2003, 608). Muusaa ympäröi illuusio, jota taiteilija halajaa ja joka on ehkä kaukanakin todellisuudesta. Mutta eikö taiteilijan, kirjoittajankin, todellisuus edes osittain ole juuri tuota inspiraation huumaa, edes hetkellisesti?

Jokatapauksessa jokin omasta itsestä puuttuva elementti on muusan hallussa ja sen tavoittaminen luo kokonaisuuden jota taiteilija on, ehkä tietämättäänkin, kaivannut. ”Ainoa todella tärkeä olemassaolon perusta oli lopultakin kunnossa”, toteaa vaimostaan ja muusastaan Sinistä Einojuhani Rautavaara (Rautavaara & Rautavaara 2001, 40). Samoin ajattelevat monet muutkin taiteilijat; he nousevat muusansa ansiosta ylemmälle tasolle ja löytävät itselleen tarkoituksen (esim. Rätty-Hämäläinen 2010, 44 & 46).

Taiteilijan oma tarve, henkilökohtainen tai ympäristön aiheuttama, voi myös muuttaa hänen muusakuvaansa. Esimerkiksi Leinon tuotannossa Buchwaldin (1996) mukaan luonnon ja panteistisen uskon sekä Kalevalan ja Kantelettaren innoittama muusa vaihtui näyksi palvotusta rakastetusta ja 1905 vallankumouksen aikana hänen muusansa sai jopa synkkiä piirteitä (Buchwald 1996, 95). (Panteistinen jumalkäsitys = jumala on kaikkeus ja persoonaton, vrt. kristinuskoon jossa Jumala on henkilöity ja erillään luoduista.)

Muusansa hyyttäminen ei ole yksinkertaista. Taiteilijan polku on kaikkea muuta kuin suora ja vaikei kärsivästä runoilijakuvasta välittäisikään, niin tietynlainen valmius muusan tunnistamiseen ja vastaanottamiseen on silti oltava ja joskus muusankin on kasvettava valmiiksi jossain muualla ennen taiteilijansa kohtaamista (Rautavaara & Rautavaara 2001, 41). Vastapuoli itse ei välttämättä näe rooliaan näin romanttisessa valossa, varsinkaan niinä hetkinä kun työhuone sulkee sisälleen vain tekijän teoksineen (Rautavaara & Rautavaara 2001, 36).

Vaikka elämäntapojen ja persoonan hyväksyminen läheisten taholta onkin luovalle ihmiselle tärkeää (Rätty-Hämäläinen 2010, 165), pelkkä kodin hengetär tai maallisten asioiden juoksupoika ei vielä riitä muusaksi. Sujuva arki takaa toki työrauhan ja näin esim. valmiin tekstin syntymisen, muttei välttämättä puhalla sitä kuumaa henkäystä jota sielukas ja pakahduttavin työ tarvitsee.

Tasainen soljuvuus ei yksinään ruoki niitä tunteiden ääripäitä joissa taiteilija,

halusi tai ei, elää (Räty-Hämäläinen 2010, 141).

Muusa, silloinkin kun se/hän on kosketeltavissa olevaa lihaa ja verta, on saavuttamaton ja hallitsematon voima, joka ei luovu itsestään vaikka antaa palasia taiteilijan koottavaksi. Tuolla saavuttamattomuudellaan muusa lunastaa kiinnostavuutensa.

Keskinäinen kunnioitus ja yhteisymmärrys ruokkivat toinen toistaan ja ilman fyysistäkin liittoa tällainen syvä yhteys synnyttää teoksia, joihin taiteilija ei ehkä yksin olisi yltänyt (Räty-Hämäläinen 2010, 44-46). Työt, jotka syntyvät muusan nostattamasta tuulesta, ovat ylistyslauluja Hänelle ja samalla taiteilijalle itselleen.

3. MUUSA HEVOSESSA

3.1 Voima

Olen minä aina joskus miettinyt mikä tai kuka sinä oikein olet. Hevonen, ihan varmasti. Voimakas ja viisas; elämää opetellut jotta voit sitä toisille opettaa. Oletkohan tuntenut minut aiemminkin? Siltä se ainakin tuntuu. (PP)

Muusa voi olla kohteena pysyvä tai kirjoittajan omien tarpeiden mukaan muuttuva. Hevosen olemus mahdollistaa ne molemmat; arojen villiyyden ja maanläheisen ja kesyn seesteisyyden, olemisen jalon taidon itseään kadottamatta. Hevosen fyysinen läsnäolo on voimaa johon yhdistyy sielun vapaus. Sitä kirjoittaminenkin on tai ainakin sitä kirjoittaja toivoo saavuttavansa.

Kirjoittajalle hevonen yleisenä symbolina on minusta merkittävä siksi, että hevonen edustaa vapautta ja voimaa, kuten kirjoittaminenkin. (RN 2016)

Omanlaistaan voimaa on myös herkkyys. Hevonen toimii vaistojensa ohjaamana ollen siten äärimmäisen herkkä reagoimaan ja sen takia myös arvaamaton. Kirjoittajan on helppo samaistua hevoseen:

Kuten hevonen taiteilijakin on yhtä aikaa herkkä ja toisaalta jopa hiukan vaarallinen, koska kirjoittajan aistit ja vaistot kertovat asioita joita ei ole vielä nähty tai joita on yritetty piilotella. (RN 2016)

Omalla kohdallani hevosten käsittämättömän suuri herkkyys on innostanut kirjoittamaan kokonaisen lasten hevostietokirjan - - (RN 2016)

Hevoseni luovuttaa voimastaan jatkuvasti. Se on todistanut luotettavuutensa pysymällä yli 20 vuoden ajan rinnallani vaikka kaikki muu on tuona aikana ympärilläni muuttunut. Kirjoittajanakin tarvitsen turvallisuutta jonka sisällä saan häilyä pelkäämättä. Hevoseni tarjoaa tasapainoa kuhisevan kuvittelun haastamiseksi, jotain jonka kautta voin olla Kirjoittaja; jotain, jonka kautta uskallan ajatella rehellisesti enkä pelkää muiden mielipiteitä.

Tämä maa oli olemassa niille jotka aistivat sen elävän kuoren ja hengittivät vaivattomasti maata itseään ymmärtäen sen sisällä asuvan horjumattoman voiman. (PP)

Hevosen kanssa olen kirjoittajana kaukaisuuden kainalossa. Hevosen läsnäolon aistii kauempaakin ja se taas sallii ajatusten säälimättömän lennon. Näin muusankuuluukin tehdä. Sanaton yhteys tuo kirjoittajalle hyväksynnän olla oma itsensä ja silloin voi kirjoittamalla kertoa sen, mihin puhumalla ei ehkä pysty. Sanaton yhteys synnyttää sanoja.

Vihlonta kouraisi kulkijan selkää ja hän tippui ähkäisten polvilleen. Hän pidätti hengitystään ja lasi hiljaa mielessään: perkele, perkele, perkele.. kunnes kipu hellitti. Vesi valui Anjulin silmistä kun hän kaatoi itsensä painuneen kummun päälle, siihen sen sisällä makaavan luurangon kohdalle.

Kuin taakkaansa arvioiden kummunsisäiset nikamat alkoivat ravistella hometta päältä ja kerätä luita ympärilleen. Nivelet oikenisivat paukkuen tuon raadon ja ruodon valmistautuessa nousemaan.

Anjuli käänsi itsensä mahalleen ja osui vaivatta leveään selkään kun se murtautui maanpinnan läpi. Hetken nuo kaksi tunnustelivat toisiaan kunnes vi-

tivalkoisena hohtava kallo nöyrä niskaansa hyväksyen, nosti häntäruotoaan ja haisteli ilman lupaamaa seikkailua suurilla sierainonteloillaan. (PP)

Anjuli sai minun taakkani *Sielunhuudossa* (liite 1) kannettavakseen kun en itse meinannut jaksaa. Elämänmuutosten tuoma kipu tuli esiin fyysisinä oireina ja hevosen kiireetön läheisyys oli ainut joka tuntui auttavan. Siinä rauhassa sain aikaa koota itseni ja uskalsin viimein kirjoittamalla kohdata kaiken läpikäymäni. Tarina taas auttoi omalta osaltaan minua toipumaan, kun hevonen ensin antoi sen kirjoittamiseen mahdollisuuden.

Anjuli on oma persoonansa mutta hänellä on minun takkuiset hiukseni. Hän kulkee minun pelloillani ja etsii lohtua tyhjäan ja kipua täynnä olevaan oloonsa. Hevonen auttoi Anjuliakin parantumaan, vaikka hänen ratsastuksensa luuran-kohevosella on kaikkea muuta kuin rauhallinen:

Ratsastajan silmistä taas kerran valuvat vedet sekoittuivat Hevosen kavioluiden heittämään liejuun ja jättivät jälkeensä vauhdin jäädyttämiä palasia. Niiden kilinän tahdissa Anjuli tunsi luomiensa venyvän kohti mustia ja takkuisia hiuksiaan.

Hän tunsi sairaiden lihojensa irtoavan ja näki oman onnellisen sydämensä lentävän heidän edellään vapaana kuin ensimmäistä kertaa häkistään karannut undulaatti.

Hevosen kurvatessa ylämäkeen ja sukeltaessaan suuren kiven halkeaman läpi Anjuli kadotti itsestään kaiken ja hakkuuaukean yläpuolelle vihdoon pysähtyessään he olivat osa metsän selkäranka pystyynjääneiden kelopuiden seassa. (PP)

3.2 Hyväksyntä

Vaikka kirjoittaisi kokemuksistaan ja omia tuntejaan purkaakseen, on kirjoittajalle toisten hyväksyntä tärkeää viimeistään silloin kun hän mieltää itsensä kirjoittajaksi. Hevosen ja ihmisen suhde voi olla niin henkilökohtainen, ettei se kiiltokuvamaisuudellaan avaudu muille.

Kun olin oikein lähellä hevostani kirjoitin hevostarunoja. Kun luin niitä jälkepäin, tajusin, että ne ovat niin henkilökohtaisia, että niistä puuttui yleispätevyys, kosketuspinta muille kuin itselleni. (RN 2016)

Pöytälaatikkorunot ovat oivia esimerkkejä kirjoittajan alkutaipaleesta ja kirjoittajaidentiteetin etsinnästä. Hevonen on ollut minunkin tuntojeni kohteena nuoruusvuosistani lähtien kun omaa minäkuvaa olen jo silloin yrittänyt hevosen ja kirjoittamisen kautta hahmottaa. Myös tallivihot toimittavat tärkeää virkaa hevoselijoilla.

Ilona otti heppavihkonsa esiin. "Mitä voisi kirjoittaa?" Ilona mietti otsa rypyssä ja kynänpää suussa. [] Amir makoili mahallaan reppu alustanaan. Hän katseli Hulinaa, joka laidunsi rauhallisesti muiden hevosten kanssa. Amir kirjoitti lauseen kerrallaan. (RN 2012)

Kun pääsee sisälle hevosen maailmaan ja alkaa oivaltaen sitä ymmärtää, kasvaa väkisinkin ihmisenä ja siten myös kirjoittajana. Ajatukset saavat tarttumapintaa ja selkeytyvät monimutkaisesta ihmeellisen yksiselitteiseksi. Ainakin minä olen oppinut hevosen kautta yksinkertaista olemisen taitoa ja tapahtuvan vastaanottamista, siis hetkessä elämistä.

Pelkästään olemalla hiljaa aloillaan ja katselemalla hevosta voi hyväksyä hetken ja samalla itsensä. Silloin kirjoittajan ajatukset saavat tilaa ja niistä voi löytää uuden tarinan alun.

Seiso paikallasi ja kuvittele, että olet kaunis puu. Tunne, miten juuresi kaivautuvat syvälle maahan ja imevät ihanaa, raikasta vettä. Jokainen lehtesi kimaltaa aurinkossa ja nauttii pehmeästä tuulesta. Mikään ei voi kaataa sinua. (RN 2012)

Sellainen on hevosenikin. Rauhallinen ja rauhoittava mutta täynnä löydettävää. Vuosikausien yhteiselo on tehnyt meistä valmiita, minun ei tarvitse sitä enää neuvoa eikä sen tarvitse enää opettaa minua. Silti kohtaamme joka kerran hetkessä ja se hetki on aina uusi.

Taiteilijan sielu ei kuitenkaan päästä omistajaansa noin helpolla. Luovuus on minun mielestäni monimutkaisen saattamista näennäisen yksinkertaiseen muo-

toon ja sitä hän kirjoittamisellani teen: haluan saattaa tuhannet ja monitasoiset mielikuvani muidenkin luettavaksi. Jokaisen sanan täytyy olla heti ymmärrettävissä niiden silti säilyttäessä merkityksiä, joihin törmää vasta toisella tai ajattomalla lukukerralla. Hyväksynnän hakemista kai sekin, kun haluan löytää hevoseni arvoisia sanoja, hevoseni johdattamana, ja kertoa siitä sellaisena kuin se on; kerroksia kerroksien perään.

Takaisen varsia kasvanut ja maahan vajonnut kumpu pakotti viimein ratsukon pysähtymään.

Hevonen antoi periksi ja vajosi, hävisi naisen alta jättäen hänet mahalleen halaamaan savea; unohti sormet harallaan anovan ratsastajansa. Se asettui äänettömästi kolisten kylmään petiinsä ja koukisti polvensa ja kintereensä ja venytti selkänikamansa takaisin nukkuvaksi helminauhaksi.

Anjuli haki tukea taskussaan asuvasta muistosta ja pakotti itsensä tutiselle jaloilleen. Hän seiso hetken punaisten saappaidensa varassa ja odotti.

Viimein Hevonen pörhisti niskansa röyhkeäksi ja piiskasi häntä ruodollaan maan kuoren läpi Tähdien irti kuraantuneen öljytakin taskusta. Tähdien valossa Anjuli taivutti itsensä ylpeäksi ja antoi kivusta nauravien polviensa valita askeleet pellon läpi, takaisin kotiin, suussaan maatumattomien jouhien maku.

Anjulin ei enää tarvinnut pelätä eillistä sen enempää kuin tätäkään hetkeä.

(PP)

Anjuli ei ratsastuksellaan kadonnut vaan päinvastoin löysi itsensä takaisin.

Vaikka hevonen on enää pelkkä muisto se kannattelee Anjulia, joka kulkee minun punaisissa saappaissani ja öljytakissani. Minä pidin tätä tarinaa kirjoittaessani itseni tarkoituksella niin lähellä Anjulia kuin mahdollista ja oman hevoseni tärkeyden tässä henkilökohtaisessa ristiretkessäni kirjoitin Anjulin ja luurankohevosen välille.

Yhtä tärkeää, kuin hyväksyä toinen, erilainenkin, on siis hyväksyä myös oma itsensä. Hyväksynnän kautta saavutettu itsevarmuus auttaa selviytymään ja silloin on kirjoittajanakin vahvoilla.

- - toisen tahto ja halut eivät välttämättä ole samoja kuin omani, mutta niiden hyväksyminen ja toteuttaminen voi muuttaa minua ihmisenä ja juuri silloin tapahtuu kasvua. (RN 2016)

3.3 Luopuminen

Anjuli käänsi katseensa metsän tummenevaan reunaan ja huokaisi hiljaa. Niin hiljaa ettei hän meinannut sitä oikein itsekään kuulla mutta tunsu kyllä sitäkin selvemmin. Huokaus kolisi hänen kylkiluitaan vasten yhtä lohduttomana kuin silmissä avautuva näky: musta metsä ja sen edessä tyhjiinkalutut pellot.

Muutamat rikkaruohot sinnittelivät luurangonkalpeina palasina savisen maan pinnalla. Ne eivät olleet kelvanneet kenellekään eivätkä kelpaisi vieläkään. Paitsi maatuvien paskakasojen peitoksi. (PP)

Pelkään hevoseni ja muusani menettämistä. Sitä on melkein mahdotonta edes ajatella, mutta kirjoittamalla pystyn siihenkin, esimerkiksi Anjulin kautta. Kirjoittamalla voi kohdata kipeän asian jo ennen kuin se on tapahtunut, teen kirjoittajana väistämätöntä surutyötä ennakkoon. Muusa on pysyvyydessäänkin altis katoamaan ja sanoissaan kirjoittaja voi edes tarinan verran hallita maailmaa.

Hänen kumppaninsa ja peruskallionsa liki kolmenkymmenen vuoden ajalta oli kuollut. Jättänyt Anjulin; huokaissut viimeisen kerran pää itkevän naisen sylissä ja sulkenut viisaat silmänsä ikiajoiksi. Siihen huokaukseen Anjuli oli luovuttanut särkyneen itsensä eikä ollut irrottanut Hevosestaan ennen kuin kylmä oli uhanut kangistaa hänetkin. (PP)

Kirjoittaminen on yksinäistä työtä ja se vaatii jonkunlaisen tuen, mieluummin henkisen sellaisen jotta kirjoittaja kestää edes jotenkuten järjissään. Hevonen on siinä tehtävässä hyvä, se peilaa ihmistään takaisin saman tien ja palaute on siten välitöntä ja opettavaista. Hevoselle ei voi teeskennellä eikä sen kanssa voi oikaista jos haluaa parhaan mahdollisen lopputuloksen. Kirjoittajankaan ei pitäisi sitä kirjoituksissaan tehdä, muuten työ voi jäädä ilman syvyyttä ja vakuuttavuutta.

Hevosien kanssa ei voi esittää olevansa rohkea ja peloton. Hevoset huomaavat, jos ihminen ei ole aito. (RN 2012)

Jos inspiraation jälkeen luopuminen on luovuuden ehtona, minulla on edessäni tähänastisista töistäni suurin. Hevoseni myötä tulen menettämään tärkeimmän

ystäväni, käsinkosketeltavan ja kauempaakin aistittavan muusani. Voin vain toivoa että pysyn sellaisena, jollaiseksi olen vuosien varrella sen rinnalla oppinut ja löydän silloinkin oikeat sanat: voimakkaat kuin hevoseni, herkät ja vapaat kuin sen sielu. Kuten kerran maalaamani ja kirjoittamani Sirkustamman viimeinen tanssi:

Taiteilija tammassa kutoi seittejä soittimista jalkoihinsa; pohjan puruista nuoralatanssijoiden köysiin ja penkkiriveistä punaisiin samettiverhoihin. Se valtasi itselleen kokonaisen kirjavan teltan; se oli sirkus.

Soitto ylti ja tamman tanssi kiihtyi kun Kuun ja Maan lapset hakivat paikkansa valkoisen ja mustapilkkuisen emänsä ympäriltä. Ne porasivat kavionsa maahan ja korskuivat harjat hulmuten kohti kattoa; piiskasivat tuuheita ja hopeaviiruisia häntiään areenan lattiaa lakaisten kuten isänsä, kuten Tähti.

Maa kirjavan teltan ulkopuolella hengitti ja nosti lisää usvakiehkuroita yöhön seisahduneen luonnon ensimmäisten tuulahdusten puhallettaviksi. Sirkuksen väki lennähti hetkessä pihamaalle vaunuistaan: sorja ja paljettipukuinen nainen ja silinterihattuinen tirehtööri ja pitkänhuiskea klovni perässään kääpiö, jonka parta viisti maata.

Ja köyryselkäinen vartija lyhty suuressa kourassaan ja hiiriä hihoissaan.

Sirkuksen väki nosti katseensa ylös ja näki hevosten tanssivan pitkin taivaankantta yhtenä valkoisena ja hopeaviiruisena laumana. Köyryselkäinen vartija lyhty suuressa kourassaan ja hiiriä hihoissaan aloitti kierroksensa taikoen kaneja hatustaan ja lyöden sauvastaan kyyhkysiksi muuttuvia kipinöitä.(PP)

Kirjoittajana haluan olla tukevasti kiinni luonnossa ja maassa ajatusten samaan aikaan kiitäessä vapaina ja alati valmiina ilmaisemaan sanoina kaiken mitä kulloinkin tunnen, näen ja kuulen. Kuten hevosenikin olemuksellaan ilmaisee. Säilyisipä sanaton yhteys yli rajojenkin, kuten se säilyi Anjulilla ja sirkuksen väellä etten minäkään olisi kirjoittajana turha ilman muusaani.

4. LOPUKSI

Teorialuvussa esittämäni Lanchashiren (2010, 28) toteamus siitä ettei sellaista ulkopuolista muusaa ole, jonka olemassaolon voisimme selkeästi osoittaa, on

mielestäni yhä totta ja samaan aikaan ei. Hevoseni, jota pidän omana muusana-
ni ja olen tässä tutkielmassani myös osoittanut miksi, on hyvinkin konkreetti-
sesti olemassa. Edelleen myös sulauttaisın Hosiaısluoman (2003, 353) määritel-
män inspiraatiosta kahden pääteorian mukaan yhdeksi toisiinsa kietoutuvaksi
käytännöksi.

Onko ulkopuolisen muusan tarve siis taiteilijan omaa sisäistä epävarmuutta
joka tarvitsee jopa jumalallista yhteyttä? Vai nöyrää ymmärrystä ja hyväksyntää
sille ettei kirjoittajanakaan voi ottaa koko kunniaa itselleen; ettei pidä lahjastaan
huolimatta itseään nerona?

Muusa on mielestäni osa taiteilijan monikerroksista maailmaa, jossa miltei sa-
maan aikaan saa aina jostain otteen kun toista vasta tavoittelee. Muusassa on
vapautta jota taiteilija töidensä avulla yrittää vangita. Muusa on puhalluksineen
kyljessä kiinni ja yhtäkaa korkeammalla; kirjoittajan sisällä ja ulkopuolella.

Minä saan hevoseltani kirjoituksille aiheita ja olosuhteet joissa niitä toteuttaa.
Taiteilijassa on herkkyyttä aistia muusansa tarpeet aivan kuten muusakin ym-
märtää taiteilijaansa aivan erityisellä tasolla. Kaiken hevoseltani ja tämän työni
avulla oppimani perusteella voin todeta, että hevosellani on voimaa inspiroida
minua myös silloin kun sitä ei enää konkreettisesti ole olemassa.

Jos pitäisit kiitospuheen maailman hevosille, mitä voisit sanoa? (RN 2012)

Tämä työ on minun kiitokseni omalle hevoselleni, muusalleni.

Lähteet:

Buchwald, E. 1996. Taitelija ja hänen muusansa. Luova uudestisyntyminen Aleksandr Blokin ja Eino Leinon tuotannossa. Teoksessa Lyytikäinen, P., Kalliokoski, J. & Kantokorpi, M. (toim.) Katsomuksen ihanuus. Kirjoituksia vuosisadan vaihteen taiteista. Tietolipas 145. Helsinki: SKS.

Hosiaislouma, Y. 2003. Kirjallisuuden sanakirja. Helsinki: WSOY.

Lancashire, I. 2010. Forgetful Muses. Reading the author in the text. Toronto; Buffalo, N.Y.: University of Toronto Press.

Niemelä, R. & Nygård, M. 2012. Heppastelua. Helsinki: Premedia.

Rautavaara, E. & Rautavaara, S. 2001. Säveltäjä ja muusa. Helsinki: WSOY.

Räty-Hämäläinen, A. 2010. Arvoituksellinen muusa. Inspiraation lähteillä. Helsinki: Kirjapaja

Sawyer, R. Keith. 2014. Explaining creativity. The science of human innovation. 2nd ed. New York: Oxford University Press.

Tieteen termipankki: Kirjallisuudentutkimus: romantiikka

<http://tietentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:romantiikka> viitattu 27.4.2016

Anjuli käänsi katseensa metsän tummenevaan reunaan ja huokaisi hiljaa. Niin hiljaa ettei meinannut sitä oikein itsekään kuulla mutta tunsikin selvemmin. Huokaus kolisi hänen kylkiluitaan vasten yhtä lohduttomana kuin silmissä avautuva näky; musta metsä ja sen edessä tyhjiinkalutut pellot.

Muutamit rikkaruohot sinnittelivät luurangonkalpeina palasina savisen maan pinnalla. Ne eivät olleet kelvanneet kenellekään eivätkä kelpaisi vielääkään. Paitsi maatuvien paskakasojen peitoksi.

Niitä kasoja Anjuli potkiskeli punaisten saappaidensa kärjillä aloittaessaan tutun marssinsa ojanpientareita koluten ja siksakkia risteillen kahden kokonaisen hehtaarinsa matkalla. Potkuillaan hän lähetti ilmaan kymmeniä kärpäsennäköisiä siivekkäitä. Ne olivat viettäneet sapattiaan auringon kuivattamissa ja sateen homehduttamissa paskoissa kuin keisarit, välittämättä tuon taivaallista yhtään mistään.

Helvetin elävät, Anjuli kirosi. Ei ääneen, mutta niin että omassa päässä kaikui. Kirosi ilkeännäköisiä ja möyriviä mitälie-elukoita joita kuhisi hänen jaloissaan viimeisen sateen jäljiltä. Kirosi nilkkojaan, joita särki jo muutaman askeleen jälkeen. Kyynärpäitään, jotka turposivat pelkästään siksi, että pitivät yhdessä käsivarsien alkuja ja loppuja. Anjuli puri hampaansa yhteen ja jatkoi ristiretkeään.

Hän punnersi saappaitaan yksi kerrallaan toistensa eteen välittämättä niihin kertyvistä savikerroksista. Painakoot, perkeleet, painakoot niin että tietävät kävelleensä. Hän keskittyi askeleisiinsa eikä enää ihailut illanmyötäämää metsänreunaa.

Anjuli inhosi sielunsa eteen kasvavia silmälappuja muttei jaksanut niitä poiskaan hätistää. Ruumiin kirvelevä kipu voitti aina. Hän pakotti itsensä kulkemaan laitumen takanurkkaan asti, aina kuivuneita takiaisen varsia kasvavalle kummulle saakka.

Kumpu oli oikeastaan liioittelua. Maa oli vajonnut vuosien varrella sitä mukaa kun sen sisällä lepäävä ruho oli maatunut ja luovuttanut tilaa saven sekaiselle mullalle. Anjuli muisti tarkan ajan: huomenna tasan viisi vuotta. Silloin, sitä seuraavana päivänä, toukokuun viimeisenä, hän oli pakannut reppunsa ja häipynyt hevoseettomalta tontiltaan koska ei kestänyt katsoa sen kirkuvaa ontoutta.

Suvivirren ja valkolakkisten kesämekkojen väristellessä jokavuotista uutuuttaan metsän kasvavan vehreyden kanssa kilpaa Anjuli oli kääntänyt autonsa nokan kohti tyhjiyttä.

Kuollut.

Hänen kumppaninsa ja peruskallionsa liki kolmenkymmenen vuoden ajalta oli kuollut. Jättänyt Anjulin; huokaissut viimeisen kerran pää itkevän naisen sylissä ja sulkenut viisaat silmänsä ikiajoiksi. Siihen huokaukseen Anjuli oli luovuttanut särkyneen itsensä eikä ollut irrottanut Hevosestaan ennekuin kylmä uhkasi kangistaa hänetkin.

Yli neljä vuotta hän oli paennut, etsinyt ja hylännyt erämaita ja kaupunkeja; ystäviä ja vieraita, kaikki kykenemättömiä lohduttamaan. Kaipuu oli kimmonnut bumerangina takaisin juoksevista joista ja mainosvaloista joiden syliin oli mahdotonta jäädä. Päivien ja vuodenaikojen kiitäessä Anjulia repivä aika oli pysähtynyt tuohon yhteen ainoaan toukokuiseen päivään.

Viimein hän oli ajautunut haaksirikkoisen lailla takaisin tänne, kotiin. Yhtä tyhjään ja kuolleeseen kotiin kuin sen edessä aukeava peltokin edelleen oli. Se ei halunnut kasvaa mitään muuta kuin muutamia kivuliaita rikkaruohoja.

Hitaasti hän oli alkanut katsella taloan, tunnustella sen kulmia ja nurkkia hissutellessaan raidallisissa villasukissa takkutukkaisena haamuna. Hän oli maannut tupansa lankkulattialla likaisten ikkunoiden laskiessa lävitseen vain turvallista hämärää. Anjuli oli yllätynyt lattiansa pehmeästä lämmöstä ja rohkaistunut kurottamaan askeleitaan ulos, pihalle, aitan kupeeseen ja ladon nurkalle.

Jokainen savimaahan ikuistettu kavionjälki oli purkanut Anjulin surua ja vihaa ja houkuttanut hänet yhä pidemmälle. Hän oli kulkenut pellonsyrjää laidunlangoista ja lahonneista aitatolpista kiinni pitäen ja pikkuhiljaa kyennyt niistä myös irrottamaan, vaeltamaan päiviä takaisin yksi kerrallaan kelaten tuon lähes viisivuotisen pakomatkinsa verran. Näistä kävelyretkistä oli kuin varkain tullut osa Anjulin arkea ja yhdellä sellaisella hän nytkin oli.

Kummulle saavuttuaan Anjuli mietti hetken mitä maan alla mahtaisi olla jäljellä. Luut kai ainakin. Reisi- ja sääri luut polvista, kintereistä ja vuohisista koukistuneina. Sievästi pitkällään venyttelevä selkäranka; yli 50 nikamaa helminauhana kallon pohjasta hännänpäähän asti. Anjuli tiesi että ihmisellä ja hevosella on kummallakin seitsemän

kaulanikamaa. Tieto lohdutti jollain omituisella tavalla surevaa naista.

Mustat jouhetkin olisivat vielä paikallaan, ne maatuivat hitaasti niin kuin Anjulinkin mustat hiukset sitten aikanaan.

Vihlonta kouraisi kulkijan selkää ja hän tippui ähkäisten polvilleen. Hän pidätti hengitystään ja laski hiljaa mielessään: perkele, perkele, perkeleperkele.. kunnes kipu meni ohi. Vedet valuivat Anjulin silmistä kun hän kaatoi itsensä hitaasti painuneen kummun päälle kyljelleen, siihen sen sisällä makaavan luurangon kohdalle.

Kyöneleet jatkoivat jo ennestään märän maan kastelua kun voipunut nainen ojensi sormensa ja levitti ne niin haralleen kuin pystyi. Hän nosti kätensä ja katsoi yhdellä silmällä sormien välistä näkyvää harmaata taivasta. Anjuli kuvitteli siihen tilalle talvipakkasen tekemän mustan taustan ja alhaalla roikkuvat tähdet. Hän painoi silmänsä tiukasti kiinni ja nipisti tähdistä kirkkaimman peukalonsa ja etusormensa väliin ja pujotti sen kuraantuneen öljytakkinsa taskuun.

Sieltä se loisti kylmää valoaan Anjulin sisuskaluihin ja rauhoitti hänet vihdoin hengittämään tasaisesti. Hän antoi allaan lämpenevän maan tehdä tehtävänsä.

Kuin taakkaansa arvioiden kummunsisäiset nikamat alkoivat ravistella hometta päältään ja kerätä luita ympärilleen. Nivelet oikenivat paukkuen tuon raadon ja ruodon valmistautuessa nousemaan.

Anjuli käänsi itsensä mahalleen ja osui vaivatta leveään selkään kun se murtautui maanpinnan läpi.

Hetken nuo kaksi tunnustelivat toisiaan kunnes vitivalkoisena hohtava kallo nöyrsi niskaansa hyväksyen, nosti häntäruotoaan ja haisteli illan lupaamaa seikkailua suurilla sierainonteloillaan. Anjuli ei tiennyt voisivatko luut jännittyä, mutta siltä se ainakin tuntui kun Hevonen kasasi itsensä ja virittyi jokaisen sisäänhengityksen myötä pinkeämmäksi.

Anjuli kuuli korvissaan tuttua murinaa ja keräsi hymyillen sormiensa puristukseen tukon mustia, maatumattomia jouhia.

Hevonen pyöristi ristiselkänsä ja koukisti takajalkojensa teräviä kintereitä laskien ne melkein maahan kiinni. Siitä se ponnisti yhdellä loikalla ylös ja eteen ja oli hetkessä sen metsän reunassa jonka katsomista Anjuli oli aikaisemmin vältellyt.

Leveäoksaiset kuuset ja korkeuksiin kurottavat männyt taipuivat kun Hevonen metsää puntaroiden karkasi takajaloilleen ja päästi luidensa sisällä kasvaneen huudon vapaaksi. Nainen sen selässä kiljahti riemusta ja tunsi maailmansa lähtevän tuon huudon mukaan.

Hevonen seurasi äänensä kulkua ja kiritti sitä kilpajuoksuun sen sydämen voimalla joka sen suuressa rinnassa oli kerran sykkinyt. Anjuli kiersi kerrankin kivuttomia niveliään Hevosen kylkiluiden ympärille ja tunsi:

Tu-dum. Tu – dum. Tu – Dum ja aina vain kiihtyvämmin TU-DUM kunnes Huuto, Hevonen ja sen selkään sulautunut Nainen olivat yhtä suurta rummutusta.

Ratsastajan silmistä taas kerran valuvat vedet sekoittuvat Hevosen kavioluiden heittämään liejuun ja jättivät jälkeensä vauhdin jäädyttämiä palasia. Niiden kilinän tahdissa Anjuli tunsi luomiensa venyvän kohti mustia ja takkuisia hiuksiaan. Hän huomasi kämmentensä taputtavan rummutuksen tahtiin vaikka ne samaan aikaan kurottivat Hevosen kaularangan ympärille.

Hän tunsi sairaiden lihojensa irtoavan ja näki oman onnellisen sydämensä lentävän heidän edellään vapaana kuin häkistään ensimmäistä kertaa karannut undulaatti.

Hevosen kurvatessa ylämäkeen ja sukeltaessa suuren kiven halkeaman läpi Anjuli kadotti itsestään kaiken ja hakkuuaukean yläpuolelle vihdoin pysäytyessään he olivat osa metsän selkärankaa pystyynjääneiden kelopuiden seassa.

Paikoilleen jähmettynyttä maastoa ihmetellessään Anjuli huurusti hengityksestään pilven. Se pilvi kietoi sisäänsä kokonaisen elämän ja puristi sen pieneksi, kämmenelle mahtuvaksi millinmittaiseksi muistoksi.

Anjuli hengitti kuumaa ilmaa tuohon muistoon ja sai sen värähtelemään. Hän työnsi sen taskuunsa, siihen samaan missä kirkkain tähti jo rimpui, ja huokaisi syvään. Hän kopisutti kantapäitään ratsunsa luiseviin kylkiin ja käänsi heidän kulkunsa takaisin kanervien reunustamalle polulle. Heillä kummallakaan ei ollut enää kiire.

Hämärä oli jo ehtinyt tihentyä mustaksi yöksi.

Anjuli näki Hevosen kautta paremmin kuin yksin koskaan pystyisi ja mustan valaisemat luut mukailivat toisiaan tehden käynnistä miltei nukuttavan mukavaa. Askel toisensa perään piirsi heihin molempiin oksien käppyräisiä kärkiä, iltaan unohtuneita

lehtiä. Ne värittivät polun yli kajastavia railoja.

Nuo askeleet kulkivat kopisematta mutta kaikuivat silti vanhojen ja vahvojen petäjien kupeista soittaen ratsunsa kyydissä keinuvaa naista kuin kirkkourut sielunmessua.

Hiljaa Anjuli sai lihansa takaisin, matkan edetessä nivelensä paikoilleen ja poskelle jäänyt kyynel sekoittui suupielestä irronneeseen kuolaan. Hevonen puri poskihampaitaan yhteen kun pelto valui aina vaan lähemmäs. Heistä kumpikaan ei olisi halunnut palata.

Takiaisen varsia kasvanut ja maahan vajonnut kumpu pakotti viimein ratsukon pysähtymään.

Hevonen antoi periksi ja vajosi, hävisi naisen alta jättäen hänet mahalleen halaamaan savea; unohti sormet harallaan anovan ratsastajansa. Se asettui äänettömästi kolisten kylmään petiinsä ja koukisti polvensa ja kintereensä ja venytti selkänikamansa takaisin nukkuvaksi helminauhaksi.

Anjuli haki tukea taskussaan asuvasta muistosta ja pakotti itsensä tutiseville jaloilleen. Hän seiso hetken punaisten saappaidensa varassa ja odotti.

Viimein Hevonen pörhisti niskansa röyhkeäksi ja piiskasi maan kuoren läpi häntäruodollaan Tähdän irti kuraantuneen öljytakin taskusta. Tuon Tähdän valossa Anjuli taivutti itsensä ylpeäksi ja antoi kivusta nauravien polviensa valita askeleet pellon läpi takaisin Kotiin, suussaan maatumattomien jouhien musta maku.

Anjulin ei enää tarvinnut pelätä eilistä sen enempää kuin tätäkään hetkeä.